

**Διάλογος και αλληλεπίδραση πολιτισμών
στη διαμόρφωση της εικόνας του ‘άλλου’: Μία ερευνητική πρόταση**

Αναστασία Χριστοδούλου
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
nata@itl.auth.gr

Abstract: The image of the ‘other’ has occupied researchers from different sectors of humanities, especially within the framework of studies interested in the ‘construction’ of identity. The paper presents a proposal for the investigation of the pre-existing and the formed image of the ‘other’ on the part of students moving to other countries through European Erasmus programmes. This constitutes part of a wider research project investigating the cultural knowledge that students of Aristotle University of Thessaloniki have in relation to other countries – the aim being the development of intercultural understanding.

Λέξεις κλειδιά: Αρχική-διαμορφούμενη-τελική εικόνα του ‘άλλου’, κατανόηση πολιτισμών.

1. Εισαγωγή

Η εικόνα του ‘άλλου’ έχει απασχολήσει τα τελευταία χρόνια ερευνητές από διαφορετικούς τομείς των ανθρωπιστικών σπουδών, στο πλαίσιο κυρίως ενός ευρύτερου ενδιαφέροντος για την κατασκευή ταυτότητας.

Είναι προφανές ότι οι παράγοντες οι οποίοι συμβάλουν στη διαμόρφωση της εικόνας του ‘άλλου’ είναι πολλοί, όπως: βιωματικοί (περιβάλλον, οικογένεια), κοινωνικοί (μέσα μαζικής ενημέρωσης, τηλεόραση, εφημερίδες, περιοδικά, ραδιόφωνο), εκπαιδευτικοί (διδασκαλία ξένης γλώσσας) κ.ά.

Η διερεύνηση του θέματος της εικόνας του ‘άλλου’ παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και στο πεδίο της ξένης γλώσσας, καθώς η διδασκαλία της ξένης γλώσσας προκαλεί τέτοιου είδους ερωτήματα, διότι ενεργοποιεί τον αναγνώστη στη καθιέρωση ή εξάλειψη μοντέλων, εικόνων, στερεοτύπων, τα οποία σχετίζονται με τον άλλο λαό. Η ξενόγλωσση εκπαίδευση, υπό το πρίσμα της διαπολιτισμικής οπτικής αποτελεί έναν ελκυστικό, από ερευνητικής πλευράς, εναλλακτικό τρόπο προσέγγισης της πραγματικότητας.

Ο παραπάνω προβληματισμός, ο οποίος αφορά την εικόνα του ‘άλλου’ και συγκεκριμένα την περιγραφή του προφίλ του ευρωπαϊού πολίτη, αποτελεί έναν μόνο από τους στόχους μιας μεγαλύτερης έρευνας, η οποία αφορά γενικότερα την διερεύνηση της πολιτισμικής γνώσης ενός λαού για έναν άλλο λαό και πώς αυτή η γνώση διαμορφώνεται, διαφοροποιείται και διαχέεται¹.

Με δεδομένο τα όσα έχουν αναφερθεί παραπάνω, προτείνεται να γίνει μία εμπειρική έρευνα (field research) στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης με στόχο την διερεύνηση και καταγραφή της νοητικής εικόνας του ‘άλλου’ από την πλευρά των φοιτητών και του ερευνητικού προσωπικού οι οποίοι μετακινούνται με προγράμματα Erasmus. Κοντολογίς, προτείνεται μια τομή στο χώρο της εκπαίδευσης στον ελλαδικό χώρο και συγκεκριμένα στο μέρος εκείνο που αφορά την ύπαρχουσα και

¹ Ένα πρώτο πιλοτικό μέρος της έρευνας σχετικά με τη διερεύνηση της πολιτισμικής γνώσης έχει πραγματοποιηθεί στους φοιτητές του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας κατά το ακαδημαϊκό έτος 2004—05. Η έρευνα αυτή πρόκειται να δημοσιευτεί στον 3^ο τόμο της επετηρίδας του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.

διαμορφούμενη εικόνα του 'άλλου' μέσα από το πρόγραμμα Erasmus. Η τομή αυτή στοχεύει στην παρουσίαση των εικόνων (συνειρμικών ή μη) που έχουν οι ερωτώμενοι φοιτητές και το ερευνητικό προσωπικό του Α.Π.Θ., με επιδίωξη την καταγραφή της υπάρχουσας πολιτισμικής γνώσης (στερεοτυπικής και άλλης). Η συνεισφορά της προτεινόμενης έρευνας αποσκοπεί στο να δοθεί (α) το ακριβές στίγμα της αρχικής (υπάρχουσας) εικόνας που έχουν οι φοιτητές και το ερευνητικό προσωπικό του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης πριν την επίσκεψή τους σε μία χώρα, κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετακινούμενοι με το πρόγραμμα Erasmus (αρχική εικόνα του 'άλλου' στην Ευρώπη) και (β) της τελικής εικόνας που έχουν διαμορφώσει οι ερωτώμενοι για αυτήν τη χώρα μετά την επάνοδό τους (τελική ή διαμορφούμενη εικόνα του 'άλλου' στην Ευρώπη). Τελικός στόχος της έρευνας είναι να διερευνηθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν τον σχηματισμό της νοητικής εικόνας του 'άλλου' στην Ευρώπη (αρχική και τελική) με στόχο τα αποτελέσματα να αξιοποιηθούν μελλοντικά από τους κρατικούς φορείς σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο με στόχο την αλληλοκατανόηση και την εξάλειψη του συγκεχυμένου με σκοπό την ειρηνική συνύπαρξη, καθώς και η μελέτη προτάσεων για την μελλοντική αναβάθμιση της υπάρχουσας ξενόγλωσσης εκπαίδευσης, η οποία κατά κάποιο τρόπο επηρεάζει τη διαμόρφωση της εικόνας του άλλου.

Κύρια επιδίωξη, μετά τη συλλογή των πληροφοριών, είναι να τεθούν σε συζήτηση, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, θέματα που σχετίζονται με την ξενόγλωσση εκπαίδευση δίνοντας μεγαλύτερη βαρύτητα στο θέμα της κατανόησης του 'άλλου πολιτισμού', όπως αναθεώρηση, αναμόρφωση και σχεδιασμός νέων προγραμμάτων σπουδών με προτάσεις για συμπληρωματικές λύσεις παραγωγής υποστηρικτικού ή άλλου υλικού, οι οποίες να αφορούν την ενίσχυση ή και τη βελτίωση της πολιτισμικής και άλλης γνώσης σχετικά με τον 'άλλο' στην Ευρώπη.

Οι μέχρι τώρα έρευνες, όσον αφορά τη διερεύνηση της εικόνας του 'άλλου', έχουν πραγματοποιηθεί από τα παιδαγωγικά τμήματα των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και άλλων Κέντρων, όμως αφορούν κυρίως στη διερεύνηση της στερεοτυπικής γνώσης που εμπεριέχουν τα σχολικά εγχειρίδια παρά στη σφαιρική πολιτισμική γνώση που έχει ένα υποκείμενο για κάποιον άλλο πολιτισμό. Ειδικότερα, η εικόνα του 'άλλου' έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης, κυρίως ανάλυσης, στα εγχειρίδια διδασκαλίας γλώσσας και ξένης γλώσσας (Χριστοδούλου 2003) και όχι τόσο αντικείμενο μελέτης σε υποκείμενα.

Η έρευνα αυτή γίνεται σε τρεις φάσεις. Η πρώτη φάση αφορά την καταγραφή της αρχικής εικόνας του 'άλλου' πριν την επίσκεψή του ερωτώμενου (φοιτητής και ερευνητικό προσωπικό) στη χώρα μετακίνησης, η δεύτερη φάση αφορά την καταγραφή της τελικής εικόνας μετά την επιστροφή του ερωτώμενου από την χώρα μετακίνησης και τέλος η τρίτη φάση αφορά τη σύγκριση αυτών των δύο εικόνων (αρχική και τελική) και τη διερεύνηση των παραγόντων που επηρέασαν ή όχι στη διαμόρφωση της τελικής εικόνας του 'άλλου' καθώς και στην επιπλέον γνώση που αποκτήθηκε από την επίσκεψή τους σε άλλη χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Είναι γεγονός ότι ζούμε στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, η οποία διακρίνεται από έναν ευρύ προβληματισμό, ο οποίος αφορά τα κάθε είδους σύνορα (εθνικά, πολιτισμικά, καλλιτεχνικά, επικοινωνιακά, χωρικά), αλλά και μια ραγδαία μεταλλασσόμενη γεωγραφία (κοινωνική και πολιτισμική) όπου οι εδραιωμένες ταυτότητες, οι ιεραρχίες και οι κάθε είδους οριοθετήσεις 'κινδυνεύουν'.

Στο πλαίσιο αυτής της νέας διαμορφούμενης παγκόσμιας κατάστασης, η οποία προβάλλει ένα νέο είδος ορίων (εθνικά, γεωγραφικά, πολιτισμικά, κοινωνικά) ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης, θα έλεγε κανείς ότι εντάσσεται η παρούσα έρευνα, με επίκεντρο κυρίως στον 'άλλο', δηλαδή στην περιγραφή της εικόνας που έχει ο λαός

A (Έλληνες) για τον λαό B (ευρωπαίους: Ιταλούς, Γερμανούς, Ολλανδούς κλπ.) και στη διερεύνηση των παραγόντων με τους οποίους διαμορφώνεται και διαφοροποιείται η εικόνα που έχει ένας λαός A όχι για τον εαυτό του, αλλά για έναν λαό B.

Η παρούσα έρευνα στοχεύει κοντολογίς στην περιγραφή του προφίλ (αρχικό και τελικό ή διαμορφούμενο) του ευρωπαίου πολίτη όπως προκύπτει από τους Έλληνες ερωτώμενους.

2. Ξένη γλώσσα

Κρίνεται σκόπιμο στη συνέχεια να παρουσιαστεί το 'ευρωπαϊκό' πλαίσιο μέσα στο οποίο θα πρέπει να κινείται η διδασκαλία της ξένης γλώσσας ώστε να γίνει περισσότερο κατανοητό το είδος της σχέσης τους.

Είναι σαφές ότι η διερεύνηση της 'εικόνας του άλλου' καθίσταται σήμερα, με την έξαρση της βίας, της ξενοφοβίας και του ρατσισμού, καθώς και την εμφάνιση φαινομένων εθνικισμού και θρησκευτικού φανατισμού στο χώρο των Βαλκανίων, εξαιρετικά επίκαιρη και σημαντική, αλλά ίσως και καθοριστική για το μέλλον της Ευρώπης με στόχο μία ειρηνική συνύπαρξη λαών και πολιτισμών.

Η εικόνα που έχουμε για τον 'άλλο' λαό είναι σημαντικό να μην περιορίζεται μόνο σε στερεοτυπικές αντιλήψεις, αλλά να είναι βαθύτερη και να προκύπτει μέσα από διάφορες και διαφορετικές πηγές (π.χ. ταξίδια), αλλά και την παρεχόμενη ποιοτική εκπαίδευση.

Η ποιότητα στην ξενόγλωσση εκπαίδευση, αλλά και η αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων κατέχουν σημαντική θέση στο σύγχρονο ακαδημαϊκό και πολιτικό εκπαιδευτικό λόγο, με στόχο την εξεύρεση εξειδικευμένων μεθοδολογικών εργαλείων τα οποία θα οδηγήσουν στον ποιοτικό, ορθολογικό και αποτελεσματικό εκπαιδευτικό σχεδιασμό.

Όποιος διδάσκει σήμερα το μάθημα της ξένης γλώσσας στην εκπαίδευση, αναλαμβάνει το ρόλο να ανταποκριθεί σε σύνθετες και πολύπλοκες αποστολές, λόγω της νέας κοινωνικής πραγματικότητας στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο. Η επιτυχής ανταπόκριση του δασκάλου γλώσσας στον νέο του ρόλο διέρχεται σαφώς μέσα από το πεδίο των επιστημονικο-διδακτικών εξελίξεων, αλλά και της δικής του ευθύνης στην προσωπική του εκπαίδευση.

Η παραπάνω ευρωπαϊκή απαίτηση όσον αφορά το δάσκαλο γλώσσας, συνδέεται άμεσα με τη δημιουργία και την προοπτική ενός νέου συλλογικού υποκειμένου, του 'ευρωπαίου πολίτη', με 'ευρωπαϊκή ταυτότητα', 'ευρωπαϊκή δημοσιότητα', ο οποίος κινείται πλέον σε μία 'ευρωπαϊκή πολιτεία', έχοντας 'ευρωπαϊκή γνώση'.

Είναι προφανές ότι βρισκόμαστε σε μία Ευρώπη η οποία βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα ραγδαία και ριζικά μεταβαλλόμενο διεθνές οικονομικό και γεωπολιτικό περιβάλλον. Οι προκλήσεις στο νέο αυτό διαμορφούμενο χώρο είναι πολλές, όπως η επανάσταση της γνώσης, ο διεθνής οικονομικός ανταγωνισμός, η διεύρυνση προς την ανατολική Ευρώπη, η δημογραφική γήρανση, το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα κ.ά.

Τον Μάρτιο του 2000 στη Λισαβόνα, οι ηγέτες των 15 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισαν να προωθήσουν ένα φιλόδοξο σχέδιο για την Ευρώπη με υψηλούς στόχους στο οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο.

Ο χώρος της εκπαίδευσης μέσω της Στρατηγικής της Λισαβόνας έχει ήδη τεθεί στο επίκεντρο των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι πολιτικές της Ένωσης στην εκπαίδευση και την κατάρτιση κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 2000 μέσα από τις διαδικασίες της Λισαβόνας, της Κοπεγχάγης και της Μπολόνια έχουν ως στόχο την ενίσχυση των σχέσεων της διά βίου εκπαίδευσης με την απασχόληση, την προώθηση των πολιτικών της γνώσης (έρευνα, κατάρτιση, καινοτομία) και τη σύγκλιση των εθνικών πολιτικών με σκοπό τη δημιουργία του ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού χώρου. Η

στρατηγική της Λισαβόνας και το πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010», συνδέεται με τον έλεγχο του σχεδιασμού των εθνικών εκπαιδευτικών πολιτικών και σηματοδοτεί την αρχή του τέλους της εθνικής εκπαιδευτικής πολιτικής.

Είναι σημαντικό λοιπόν να γίνει κατανοητό ότι η συζήτηση για 'ευρωπαϊκή γνώση' έχει ήδη τεθεί.

3. Έρευνα

Σε ακολουθία με την πρωτοτυπία των εθνικών και ευρωπαϊκών αρχών του 7^{ου} Προγράμματος (2007-2013) να θεωρήσουν την πολιτισμική αλληλεπίδραση επιλέξιμη θεματική χρηματοδοτούμενη περιοχή, τα σημαντικά καινοτόμα στοιχεία της έρευνας προέρχονται (α) από την ιδέα που καλύπτει σημαντικά κενά στην Ελλάδα (καταγραφή του προφίλ του ευρωπαίου 'άλλος' στην Ευρώπη, το οποίο έχουν οι φοιτητές και οι ερευνητές στο νου τους πριν την αναχώρησή τους και μετά την επιστροφή τους για το λαό της χώρας που επισκέπτονται) και (β) από τη μεθοδολογική προσέγγιση (συλλογή δεδομένων από πρωτογενή πηγή: φοιτητές, ερευνητές). Επιπλέον καινοτόμα στοιχεία αποτελούν η διάχυση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων που θα προκύψουν σε εθνικό αλλά και ευρωπαϊκό επίπεδο. Συνοπτικά το έργο, λαμβάνοντας υπόψη το ρόλο όλων των εμπλεκόμενων τοπικών, εθνικών και διεθνών φορέων, θα πραγματοποιήσει στην ουσία τη σύνδεση της Κοινωνίας (σε τοπικό και διεθνές επίπεδο) με την Έρευνα και την Εκπαίδευση.

Η έρευνα αυτή αποβλέπει μελλοντικά στην κατάθεση μίας μελέτης σχετικά με την εικόνα του 'άλλου' στην Ευρώπη. Η μελέτη αυτή απευθύνεται κυρίως στην κοινωνία και την εκπαίδευση, ώστε η εικόνα του 'άλλου' να αποτελέσει σημείο επαφής, προβληματισμών, προτάσεων και αλλαγών των κοινωνικών, κοινοτικών και εθνικών φορέων με οφέλη για όλα τα μέλη της κοινωνίας. Η ανάγκη κατανόησης του 'άλλου' είναι εμφανής. Η παρούσα έρευνα είναι προσπάθεια πρώτης διερεύνησης του θέματος σε εθνικό και μελλοντικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ο ερευνητής με βάση τη βιβλιογραφία και τα δεδομένα άλλων ερευνών αντιλαμβάνεται –στην αρχή διαισθητικά και στη συνέχεια με αξιολογικά κριτήρια, ότι ο 'άλλος' έχει ορισμένα χαρακτηριστικά για κάθε λαό.

Η έρευνα ακολουθεί τις αρχές της μεθοδολογίας της έρευνας, δηλαδή, προσδιορισμό πληθυσμού, προσδιορισμό μεγέθους δείγματος, επιλογή μεθόδου δειγματοληψίας κλπ.

Για τους λόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω, κατασκευάζονται δύο ερωτηματολόγια. Το πρώτο ερωτηματολόγιο αφορά τη διερεύνηση της εικόνας του 'άλλου' πριν την αναχώρησή του και το δεύτερο μετά την επιστροφή του από τη χώρα μετακίνησης (με κλειστές και ανοικτές ερωτήσεις). Η επιλογή των γραπτών ερωτηματολογίων θα γίνει ώστε να τεθούν όσο το δυνατόν περισσότερες ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις των δύο ερωτηματολογίων είναι τριών ειδών χωρίς ιεράρχηση: αυτές που θέλουν μόνο μία απάντηση, αυτές που ο κάθε φοιτητής και ερευνητής θα δίνει όσες απαντήσεις θέλει από επιλογές που ήδη έχουν προβλεφθεί, και οι ανοικτές ερωτήσεις.

Στη συνέχεια περιγράφονται συνοπτικά και ενδεικτικά ορισμένες από τις ερωτήσεις των δύο ερωτηματολογίων (αρχικό και διαμορφούμενο).

(α) Προσωπικές πληροφορίες (κοινωνιολογικά χαρακτηριστικά) σχετικές με τη σκιαγράφηση του προφίλ των φοιτητών και των ερευνητών που απαντούν το ερωτηματολόγιο. Ερωτήσεις σχετικές με: το φύλο, το έτος γέννησης, το εξάμηνο σπουδών, την εθνικότητα του φοιτητή ή του ερευνητή, την εθνικότητα του πατέρα και της μητέρας, τον τόπο διαμονής τους, τη μητρική γλώσσα, τη γνώση άλλων γλωσσών τις οποίες γνωρίζουν ικανοποιητικά πέραν της μητρικής, την κατοχή και άλλων πτυχίων ή πιστοποιητικών εκτός από αυτά των ξένων γλωσσών, επίσκεψη σε χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής ένωσης, λόγους και χρονικό διάστημα αυτής της

- επίσκεψης στο εξωτερικό, πιθανή γνώση για τις χώρες που επισκέφθηκαν, πηγές πληροφόρησης τους για τη μέχρι τώρα γνώση τους για τον 'άλλο' λαό κλπ.
- (β) Καταγραφή της εικόνας του άλλου, καθώς και δήλωση επιθυμίας για μελλοντική γνώση ως προς αυτόν τον πολιτισμό. Ερωτήσεις σχετικές με στόχο (α) τη διαπίστωση της υπάρχουσας πολιτισμικής γνώσης από την πλευρά των φοιτητών και των ερευνητών για το λαό που επισκέπτονται, (β) τη δήλωση επιθυμίας τους για μελλοντική γνώση για τον άλλο πολιτισμό, (γ) τη δήλωση από την πλευρά τους της επικρατέστερης άποψης πέραν της δικής τους για τον άλλο πολιτισμό. Οι ερωτήσεις αυτού του μέρους του ερωτηματολογίου θα είναι ανοικτές. Ορισμένες από τις ερωτήσεις αυτού του μέρους είναι οι εξής: Τι σας έρχεται στο νου όταν ακούτε για τον λαό της χώρας που επισκέπτεστε ή για τον τρόπο ζωής τους; Ποια ονόματα σας έρχονται στο νου όταν ακούτε γι' αυτόν τον λαό; Υπάρχει κάποια άλλη άποψη γι' αυτόν τον λαό εκτός της δικής σας και αν ναι, ποια είναι; Πώς θα περιγράφατε το προφίλ του λαού της χώρας που επισκέπτεστε; Από πού σχηματίσατε την παραπάνω άποψή σας γι' αυτόν τον λαό; Τι θα θέλατε να μάθετε γι' αυτόν τον λαό; κ.ά.
- (γ) Καταγραφή του βαθμού και του είδους της γνώσης για το λαό της χώρας που επισκέπτεται. Το τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου θα περιλαμβάνει έναν πίνακα με δύο στήλες. Στο πρώτο σκέλος θα καλείται ο φοιτητής και ο ερευνητής να σημειώσει το βαθμό γνώσης (καθόλου, λίγο, ικανοποιητικά) που θεωρεί ότι έχει για ορισμένα θέματα πολιτισμού-κοινωνίας της χώρας που επισκέπτεται (ιστορία, λογοτεχνία, τρόπος ζωής), ενώ στη δεύτερη στήλη καλείται να γράψει σύντομα τι γνωρίζει για κάθε ένα από αυτά τα θέματα (π.χ. απαντήστε σύντομα τι γνωρίζετε για την ιστορία, λογοτεχνία κ.ά. αυτού του λαού). Τα θέματα στα οποία καλείται να απαντήσει ο ερωτώμενος ανήκουν στον καθημερινό τρόπο ζωής και στον επίσημο πολιτισμό, δηλαδή συμπεριφορές, νοοτροπίες, προκαταλήψεις, ήθη έθιμα, ιστορία, λογοτεχνία, θέατρο, τέχνη, μνημεία, μουσεία, μουσική, γιορτές, διατροφή, ελεύθερο χρόνο, κινηματογράφο, γεωγραφία, οικολογία, περιβάλλον, πολιτική οργάνωση, εκπαιδευτικό σύστημα, δημόσια διοίκηση, στρατιωτική οργάνωση, θρησκεία, μετανάστευση, εθελοντισμό.
- (δ) Ο φοιτητής και ο ερευνητής σε άλλο ρόλο. Το μέρος αυτό του ερωτηματολογίου έχει ως στόχο ο ερωτώμενος να απαντήσει σαν να ήταν κάποιος άλλος (πιστεύετε ότι υπάρχει κάποια άλλη άποψη γι' αυτόν τον λαό εκτός της δικής σας, αν ναι ποια είναι;)
- (ε) Το τελικό ή διαμορφούμενο ερωτηματολόγιο θα αφορά την καταγραφή της διαμορφούμενης εικόνας του άλλου και τους παράγοντες οι οποίοι επηρέασαν ή και διαμόρφωσαν τη νέα εικόνα για τον άλλο μετά την επιστροφή των ερωτώμενων από τη χώρα την οποία επισκέφθηκαν.

Στα κείμενα των απαντήσεων των ερωτώμενων θα εφαρμοστεί η ανάλυση περιεχομένου. Σύμφωνα με αυτή τη μέθοδο των κοινωνικών επιστημών, οι διαθέσιμες πληροφορίες του υλικού υποβάλλονται σε αλληπάλληλες προσεγγίσεις, με στόχο να κατασκευαστούν τελικά κατηγορίες (θέματα) ανάλυσης, στις οποίες εντάσσεται το υλικό. Έτσι το περιεχόμενο κωδικοποιείται και κατηγοριοποιείται με τρόπο που επιτρέπει να αναδυθούν τα μηνύματα του και να παρουσιαστούν συνοπτικά και ποσοτικοποιημένα. Θα ήταν σκόπιμο σε επόμενη φάση της έρευνας να συσχετιστούν τα αποτελέσματα που αντλήθηκαν από κάθε ερώτηση σε αυτή τη φάση με ένα μοντέλο 'ιδανικής' απάντησης, το οποίο όμως για την ώρα, θεωρητικά δεν υπάρχει.

Η έρευνα αυτή έχει κατατεθεί στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ώστε να εγκριθεί και να χρηματοδοτηθεί, καθώς αποσκοπεί σε ένα είδος δικτύωσης πολιτισμών σχετικά με έναν μακροπρόθεσμο προγραμματισμό για την ξένη γλώσσα με

νέο και καινοτόμο εκπαιδευτικό περιεχόμενο και με μελλοντικό στόχο την διάχυση και αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Χριστοδούλου, Α. (2003). *Σημειωτική και πολιτισμός στην ξένη γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Χριστοδούλου, Α., G. Bertelè και Θ. Βαβούρας (2007). «Μία έρευνα για τη διερεύνηση της πολιτισμικής γνώσης των φοιτητών του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας». Στο *Επετηρίδα Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας*, 3^ος τόμος (υπό έκδοση).